

РЕШЕНИЕ

на Постоянната комисия по стопански науки и управление на НАОА за резултатите от извършено оценяване по процедура за програмна акредитация на професионално направление 3.8 „Икономика” в Нов български университет.

1. Хронология на процедурата

Процедурата е открита с решение на Постоянната комисия по стопански науки и управление от 13.12.2017 г. (Протокол № 25) по искане на висшето училище (вх. № 679/ 24.10.2017 г.).

На заседание, проведено на 14.11.2018 г. (Протокол № 29), на основание чл. 88а, ал. 4 от ЗВО и чл. 12, ал. 6, т. 4 от ПДНАОА, членовете на ПКЧНУ приеха доклада на утвърдената с решения на Акредитационния съвет на НАОА от 12.04.2018 г. (Протокол № 7) и 26.04.2018 г. (Протокол № 8) експертна група в състав:

1. Проф. д-р Матилда Иванова Александрова, Университет за национално и световно стопанство- ръководител на ЕГ
2. Доц. д-р Стоян Димов Киров, Икономически университет – Варна- член на ЕГ
3. Доц. д-р Драгомир Ангелов Илиев, Стопанска академия „Д. А. Ценов“
4. Доц. д-р Дафина Георгиева Донева, Русенски университет „Ангел Кънчев“
Наблюдаващ процедурата член на ПКЧНУ: доц. д-р Емил Трифонов

Експертната група е извършила проверка в НБУ през периода от 08.05.2018 г. до 10.05.2018 г.

2. Констатации и оценки за изпълнението на критериите за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО (Таблица 4):

Въз основа на изводите в доклада на експертната група ПКЧНУ направи следните констатации и оценки за изпълнението на критериалната система:

Констатации за изпълнението на критерий 1.1 в съответствие със стандарт 1 от ESG – част 1 (1-10): „При извършване на обучение в професионалното направление се поддържа и развива политика за осигуряване на качеството, която се оповестява и е част от стратегическото управление на висшето училище”.

Обучението по ПН 3.8 „Икономика“ се осъществява в четири основни звена (факултети) на НБУ. Учебният процес през първите две години от четиригодишните програми в ОКС „Бакалавър“ се провежда във Факултета за базово образование. Бакалавърският факултет на НБУ организира обучението през третата и четвъртата година на бакалавърската степен, а Магистърският факултет – в магистърските и докторските програми. Факултетът за дистан-ционна, електронно и продължаващо обучение администрира програмите с дистанционна и интензивна форма на обучение в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“. Предвижда се обучението в ОКС „Професионален бакалавър“ по ПН 3.8 „Икономика“ да се осъществява във Факултета за базово образование като основно учебно звено.

НБУ организира обучение в ПН 3.8 „Икономика“ в съответствие със своята мисия, образователна философия, стратегически цели и задачи. Разработени са официални вътрешни нормативни актове, осигуряващи качество на образователния процес и научноизследователската дейност. В тях са заложени мисията и основните цели, свързани с образователната и научно-изследователската дейност на НБУ, създаващи необходимите условия за поддържане на високо професионално равнище на преподаването и научната дейност. Акцентира се върху приоритети, свързани с осигуряване и контрол на качеството. Политиката по качеството е утвърдена и официално оповестена както на уебстраницата на университета, така и във вътрешната нормативна уредба. Структурата на НБУ е съобразена с функционирането

на Системата за управление на качеството /СУК/, като е изградена Комисия по качеството, ръководена от заместник-ректора по качеството и акредитацията. Изградена е и се прилага политика за осъществяване на взаимовръзката между научните изследвания и обучението в рамките на националния и институционалния контекст. На годишна база се планира и отчита равнището на научноизследователската дейност. Въз основа на идентифицирани в стратегическите документи цели, свързани с НИД, са формулирани критерии за атестиране на академичния състав, както и провеждане на вътрешен одит. Департамент „Икономика“ осъществява връзката между обучението и научните изследвания.

Констатации за изпълнението на критерий 1.2 в съответствие със стандарт 1 от ESG – част 1 (1-10): „Управление на качеството на образованието”.

Цялостната дейност на ПН 3.8 „Икономика“ е подчинена на институционалната система за качество в НБУ. В дейностите по осигуряване на качеството участват Комисия по качеството, деканите, Факултетните съвети и Центъра за качество и оценяване, като се ръководят от ресорния заместник-ректор по качеството и акредитацията. Развита е политика за утвърждаване на академична почтеност, непримиримост към академични измами и дискриминация във всякакви форми. Тя е базирана на вътрешни нормативни документи, и се осъществява от органи за нейното прилагане. От 2016 г. се използва нов софтуер (PlagScan) за проверка на студентски, докторантски и преподавателски разработки относно евентуално неправомерно взаимстване на текстове.

Констатации за изпълнението на критерий 2.1 в съответствие със стандарт 2 от ESG – част 1 (1-10): „Висшето училище извършва обучение по професионалното направление като прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация (квалификационни характеристики, учебни планове и програми и др.) при съдействието на представители на партньорски организации, студенти и други заинтересовани страни”.

Програмите за обучение по ПН 3.8 „Икономика“ са разработени в съответствие с институционалната стратегия и имат ясно изразени очаквани резултати от обучението. Професионалните и общите компетенции са определени като области от знания, умения и поведения и съответстват на получаваната подготовка и квалификация. Определянето на професионалните квалификации за отделните ОКС, осигурявани от програмите за обучение, се основава на анализи за потенциалните работни места. Периодично се систематизира информацията от потребителите на кадри за връзката на учебните програми в ПН 3.8 „Икономика“ с актуалната практическа подготовка на студентите. Системата за оценяване на резултатите от обучението по всяка дисциплина, както и оценъчната процедура за завършване на курса на обучение по всяка специалност в ПН 3.8 „Икономика“, съдържа описание на минималните изисквания и доказват необходимите придобити компетенции. Съществува съвместимост между програмите за обучение в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ в ПН 3.8 „Икономика“ и учебни програми на други ВУ в България и чужбина. Разработени са специфични процедури за наблюдение (контролиране), анализиране, оценяване и утвърждаване (одобряване, приемане) на всяка програма за обучение. Авторите на учебни програми се консултират с представители на частни организации, водещи специалисти, експерти и представители на работодателски организации. Прилага се процедура за определяне на структурата на учебните планове в ПН 3.8 „Икономика“ в съответствие с вътрешните институционални изисквания на университета под формата на „програмни схеми“. Не са спазени част от нормативните изисквания по отношение на структурата на учебните планове. За някои от програмите за обучение липсва съответствие между структурата и съдържанието им за редовна и дистанционна форма.

Констатации за изпълнението на критерий 3.1 в съответствие със стандарт 3

от ESG - част 1 (1-10): „Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на студентите в процеса на обучение по съответното професионално направление”.

В НБУ е изградена организация за включване на студентите в практически занимания, стимулиращи творческата им активност. Задължителни са стажовете и практиките във всеки семестър от последните две години на бакалавърските програми и третия семестър на магистърските програми. Стажовете се реализират на базата на сключени договори със съответните организации. Провеждат се редовни периодични проучвания на степента на заинтересованост на студентите към програмите за обучение. Резултатите от тези проучвания се вземат под внимание при актуализиране на учебната документация. Използват се ясни, съвременни и публично оповестени методи за оценяване постиженията на студентите и съществува динамична и прозрачна обратна връзка между преподаватели и студенти. Публично е оповестена системата за провеждане на изпитните процедури. Оценяването на процесите, свързани с качеството на образователния процес, се гарантира чрез текущ мониторинг и периодичен анализ на затруднения, постижения и дефицити. В мониторинга и анализа участват както студенти, така и партньорски организации, експерти, потребители на кадри. Съществуват писмени правила за разглеждане на жалби от студенти, указани в Наредбата за студентите. Нормативно е уредена официална процедура за разглеждане на студентски жалби.

Констатации за изпълнението на критерий 4.1 в съответствие със стандарт 4 от ESG - част 1 (1-10): „Институцията оповестява публично приетите от нея документи, очертаващи „жизнения цикъл” на студента: прием в съответното професионално направление, развитие, признаване и дипломиране, както и доказателства за последователното им и прозрачно прилагане”.

В НБУ са създадени условия за информиране и ориентиране на кандидат-студенти, студенти и докторанти за възможностите, които университетът предоставя за изграждането им като специалисти. Успешното привличане, прием и адаптиране на българските и чуждестранни кандидат-студенти и докторанти се основава на информационен обмен, предоставян чрез различни информационни канали. Практиката за признаване на квалификацията, отнасящи се до висшето образование, е на базата на разписана процедура за признаване от НБУ на придобита в чужбина степен на висше образование. Тя съответства на принципите на Лисабонската стратегия и се реализира от специално създадена Комисия и от Академичния съвет. Действа нормативна процедура за признаване на учебни курсове и кретици от чуждестранен университет. През оценявания период изходящите мобилности на студенти са незначителен брой (24 изходящи мобилности общо, които съставляват 0.4% от общия брой на обучаваните студенти). Налице са правила за включване на студенти и докторанти от ПН 3.8 „Икономика“ в изпълнението на проекти и научни форуми на всички етапи от тяхното обучение. За периода на оценяване значителен е броят на участията на студенти и докторанти в научни и образователни форуми, но липсват участия на студенти в проекти. Спазват се изискванията към съдържанието на основните документи за образование и квалификация, издавани от университета, съответстващи на Наредбата за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища. Действа административна система за регистриране на реализацията на завършилите студенти и докторанти, в съответствие със Системата за управление на качеството. Проследяването на реализацията на завършилите става чрез анкетни проучвания, провеждани от Центъра за качество и оценяване, както и чрез дейността на Алумни-асоциацията на НБУ.

Констатации за изпълнението на критерий 5.1 в съответствие със стандарт 5

от ESG - част 1 (1-10): „Институциите имат разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав чрез прилагане на прозрачни процедури като част от стратегията за развитие на професионалното направление”.

Разработени са и се прилагат процедури за приемане на работа и професионално развитие на преподавателския състав, нормативно регламентирани в редица документи и публично оповестени на уебсайта на университета. Политиката за осигуряване на качествен академичен състав се прилага от специализиран орган: Комисия за развитие на академичния състав. Общият брой на преподавателите на ОТД, осигуряващи обучението в ПН, е 36, от които: 8 професори, 12 доценти и 16 главни асистенти. В обучението участват и 24 хонорувани преподаватели, от които 9 хабилитирани. Осигурен е нормативният минимум от хабилитирани преподаватели на ОТД с квалификация, съответстваща на преподаваните учебни дисциплини (над 75%), съгласно чл. 17, ал. 1, т. 2 от ЗВО. Средна възраст на академичния състав на ОТД към 01.05.2018 г. е 49,7 г. Констатира се сравнително висока възраст на професорите (62,4 г.). Изградена е система за атестиране на академичния състав по отношение на преподавателската и научноизследователската дейност. Атестацията се осъществява в две форми: дългосрочно атестиране и атестиране на годишна допълнителна заетост. Първата форма е свързана с кариерното развитие на преподавателския състав, а втората – с материалното стимулиране. Насърчава се обменът на преподаватели с чуждестранни ВУ. Академична мобилност на преподаватели, осигуряващи обучението по ПН 3.8 „Икономика“, е осъществена на база на сключени договори по програма Еразъм+. За оценявания период този обмен е все още незначителен (изходяща преподавателска мобилност – общо 12, от които – 7 на преподаватели на департамент Икономика; осъществени са и 9 входящи мобилности).

Констатации за изпълнението на критерий 5.2 в съответствие със стандарт 5 от ESG - част 1 (1-10): „Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участие на студентите и докторантите в нея”.

Създадена е система за планиране и отчитане на индивидуалните научни постижения на академичния състав, като се прилагат различни стимули за научноизследователската дейност на преподаватели, докторанти и студенти. Участията на преподавателите в научни и образователни форуми през оценявания период са 175 в страната и 42 в чужбина. Средногодишното участие в национални проекти е 25.6, както и 6.4 в международни. Средният брой на преподавателите, участващи в проекти е 17.2, а относителният дял – 49.2%. През оценявания период преподавателите от ПН са реализирали значителен брой публикации като резултат от научноизследователската им дейност, като са издадени и учебници, осигуряващи учебния процес. Направени са 518 публикации, от които 9 монографии, 85 студии, 185 научни статии, 204 научни доклада и 35 учебници и учебни пособия. 83% от тях са издадени в страната. Около една шеста от публикационната дейност на преподавателския състав е в чужбина. Регистрирани са 6.44 цитирания средно на преподавател на ОТД в реферирани научни издания. Студентите от ПН са включени в научноизследователската дейност с общо 17 участия с научни доклади. Участията на докторантите се изразяват в 12 научни доклада, 3 статии и 1 студия, като участията им в проекти са 4 на брой. Значителен е броят на участията на студенти от професионалното направление в студентски форуми – 1362 на брой.

Констатации за изпълнението на критерий 6.1 в съответствие със стандарт 6 от ESG - част 1 (1-10): „Има осигурена и непрекъсната развиваща се финансова, материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортната дейност по професионалното направление, както и подходяща среда за дистанционно обучение, ако провеждат такова”.

В НБУ има осигурена достатъчна аудиторна и лабораторна площ, която да обезпечи учебния процес на качествено ниво. Инвестира се непрекъснато в обновяването на базата, като в момента се строи нов модерен трети корпус. Изпълнението на дейностите по модернизация на базата се осъществява въз основа на двугодишни планове за развитие. ПН 3.8 „Икономика“ разполага с три специализирани лекционни зали, които са оборудвани с мултимедия и компютри, подходящи за обучение с финансов софтуер. Две от залите са оборудвани с дарения от финансови институции. Всички учебни компютърни центрове в НБУ са свързани в обща мрежа и имат осигурен безжичен достъп до Интернет. Осъществено е значимо разширение на библиотечния фонд през периода 2012-2017 г., като са осигурени актуални заглавия, тематично обвързани с ПН 3.8 „Икономика“. Средно всяка година библиотечният фонд се обновява с 25%. Университетската библиотека функционира като научно-информационен център, предлагащ услуги на място и с отдалечен достъп, развиващ собствени библиотечни ресурси, вкл. и за лица с увреждания, разполагащ с модерна техника. Изградена е надеждна инфраструктура за качествено предлагане на ДФО. Техническата и комуникационната инфраструктура за ДФО съответства на Наредбата за държавните изисквания за ДФО във ВУ. Платформата за ДФО е Moodle, като на този етап са използвани само част от нейните възможности и ресурси. Повечето преподаватели използват асинхронно ограничен набор от класически ресурси в платформата. Регламентирано е академично и административно обслужване, подпомагащо обучението на студентите.

Констатации за изпълнението на критерий 7.1 в съответствие със стандарт 7 от ESG - част 1 (1-10): „Институциите имат изградена организация за управление на информацията, свързана с реализацията на обучението по професионалното направление и последващата реализация на завършилите“.

В НБУ ежегодно се обсъждат и огласяват публично резултатите, свързани с управлението на качеството на образованието. За тази цел се изготвя Годишен доклад за цялостната дейност на НБУ за съответната академична година. Процедурите по изготвяне, обсъждане, приемане и огласяване на докладите не са изчерпателно разписани във вътрешните нормативни документи на университета. В докладите липсва информация за учебната дейност. Създаден е механизъм и са утвърдени работещи практики за набиране и анализиране на информация за удовлетвореността на студентите от учебните курсове и програми за обучение, вкл. от преподавателите им. Има функционираща система за проследяване на трудовата реализация на завършилите студенти. Информация за състоянието и тенденциите на пазара на труда се събира най-вече чрез личните контакти на преподавателите, мненията на стажантите и анкетните проучвания сред завършилите, последните от които имат основно значение. Реализацията на студентите на НБУ се проследява и чрез Алумни асоциацията на ВУ. Липсва системност и обхватност в събирането и обобщаването на информация. Департамент „Икономика“ към НБУ поддържа собствени информационни масиви за учебните практики на водещи университети в страната и чужбина. Мониторингът се извършва въз основа на деветнадесет европейски и американски университета. Проучват се и програми по финанси, счетоводство и маркетинг в някои български висши училища. Проучванията за съответствие на учебните програми се правят по повод на спечелени проекти и/или осъществявани одити и нямат установен регулярен характер.

Констатации за изпълнението на критерий 8.1 в съответствие със стандарт 8 от ESG - част 1 (1-10): „Институциите публикуват ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление“.

Висшето училище прилага разнообразни форми за предоставяне на информация за обществеността, касаеща образователната,

научноизследователската и художественотворческа дейност – уебсайт на НБУ, Фейсбук страница на НБУ, електронен научен архив на НБУ, Годишни доклади на НБУ за съответните академични години и др. За управление на информационните канали в университета е създаден отдел „Информационна дейност“. Материалите за дейността на НБУ са достатъчни и лесно достигат до знанието на всички заинтересовани лица. Предоставя се информация за „жизнения“ цикъл на обучението на студентите. Информацията обхваща приема на студентите, провеждането на учебните занятия, реализирането на изпитните процедури, полагането на държавните изпити и осъществяването на производствената практика. Основните информационни канали са вътрешно-нормативните актове, платформата Moodle, Фейсбук страницата на НБУ, Пътеводителят на Библиотеката, Ориентационната програма за чуждестранни студенти, Университетският дневник и др. НБУ оповестява информацията и чрез справочници, каталози, плакати, брошури, реклами в печатни и електронни медии, билбордове, Дни на отворените врати и др. Публикува се пълна и актуална информация относно програмите за обучение по съответните образователно-квалификационни степени и форми на обучение. За популяризирането на научната продукция и творческите изяви на студентите и преподавателите се използват разнообразни информационни канали, някои от които са създадени специално за тази цел (например т. нар. електронен научен архив на НБУ). В уебсайта се съдържа актуална информация за всички събития, конференции, срещи, обсъждания и др. Процедурата за администриране на мобилностите по програма Еразъм+ 2014-2020 г. е приета от Академичния съвет на НБУ и е оповестена на сайта на ВУ.

Констатации за изпълнението на критерий 9.1 в съответствие със стандарт 9 от ESG - част 1 (1-10): „Институциите извършват регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на учебните програми, съобразно еволюцията на научните знания и технологии, при обучението по професионалното направление“.

В НБУ има изградена система за регулярен мониторинг, преглед и актуализация на програмите за обучение по ПН 3.8 „Икономика“. Участието на студентите и работодателите в този процес е по-скоро косвено, по линията на обратната връзка чрез провежданите анкетни проучвания. Работодателите не вземат присъствено участие в процедурите по обсъждане на учебната документация и нейната актуализация. В НБУ ежегодно се провежда мониторинг на успеваемостта на студентите по випуски и професионални направления. Резултатите от мониторинга се обсъждат и анализират на различни управленски нива в университета. Въведена е процедура за „вътрешна акредитация“, чиято цел е да инициира конкретни мерки и действия за усъвършенстване на обучението и академичния състав, водещо до повишаване успеваемостта на студентите.

Констатации за изпълнението на критерий 10.1 в съответствие със стандарт 10 от ESG - част 1 (1-10): „Институциите извършват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на всички учебни програми по професионалното направление“.

НБУ осъществява планирани дейности за самооценяване на две равнища: от Програмните и Департаментните съвети ежегодно, и от Комисията по качеството. Липсват системни практики за участие на представители на други ВУ и потребители на кадри в състава на комисиите за провеждане на дипломни защити на студентите от бакалавърските и магистърските програми за обучение. След последната процедура по САНК са предприети действия в три направления: количествено и качествено развитие на академичния състав; активизиране на работата по национални и международни проекти и програми, и стимулиране на международния академичен обмен.

В резултат на констатациите за резултатите от извършеното оценяване,

проведено на **16.01.2019 г. (Протокол № 1)**, на основание чл. 88а, ал. 5, т.1 от ЗВО и чл. 38, ал. 2 от ПДНАОА, членовете на ПКЧНУ гласуваха оценки по критериите за програмна акредитация на професионално направление по десетобалната система, в съответствие с чл. 79, ал. 1 от ЗВО.

След обобщаване на резултатите от гласуването, в съответствие с приетите от Акредитационния съвет на НАОА „Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти”, Постоянната комисия по стопански науки и управление взе следното **РЕШЕНИЕ**:

1. Дава програмна акредитация на професионално направление 3.8 „Икономика” в Нов български университет на основание обща оценка **8,59 (осем цяло и петдесет и девет стотни)**.

За ОКС «професионален бакалавър»

- „Фирмени финанси“ – редовна и дистанционна форма на обучение.

За ОКС «бакалавър»

- „Финанси“ – редовна и дистанционна форма на обучение.
- „Счетоводство и контролинг“ – редовна и дистанционна форма на обучение.
- „Маркетинг“ – редовна и дистанционна форма на обучение.
- „Бизнес икономика“ (на английски език) – редовна форма на обучение.

За ОКС «магистър»

- „Финанси“ – редовна форма на обучение.
- „Счетоводство и одитинг“ – редовна форма на обучение.
- „Маркетинг мениджмънт“ – редовна и дистанционна форма на обучение.
- „Международен бизнес“ – редовна форма на обучение.
- „Банков мениджмънт“ – редовна и дистанционна форма на обучение.
- „Финансово-счетоводен мениджмънт и застраховане“ – редовна форма на обучение.
- „Маркетинг комуникации“ (на английски език) – редовна форма на обучение.
- „Маркетинг в дигитална среда“ (на английски език) – редовна форма на обучение.
- „Финанси и банки“ (на английски език) – редовна форма на обучение.
- „Иновации и технологии в съвременния бизнес“ (на английски език) – редовна форма на обучение.

2. Срокът на валидност на акредитацията е пет години, в съответствие с чл. 79, ал. 4 от ЗВО.

3. Определя капацитет на професионално направление 3.8 „Икономика” в Нов български университет, за ОКС „професионален бакалавър” – 100 студенти (редовна и дистанционна форма на обучение), за ОКС „бакалавър” – 920 студенти (редовна и дистанционна форма на обучение) и за ОКС „магистър” – 480 студенти (редовна и дистанционна форма на обучение).

Общо за професионалното направление: 1 500 студенти.

Постоянната комисия по стопански науки и управление формулира следните препоръки:

1. Да се усъвършенства учебната документация като: (1) се уеднакви структурата на учебните планове в редовна и дистанционна форма на обучение по специалности; (2) се отстрани присъждането на кредити за учебни курсове без аудиторна заетост.

Срок: септември, 2019 г.

2. Да се увеличи броят на хабилитираните преподаватели с научна квалификация, съответстваща на профилиращите дисциплини от професионалното направление.

Срок: постоянен

3. Да се увеличи участието на преподавателите в международни научни проекти и програми.

Срок: постоянен

4. Да се увеличи академичният обмен на студенти и преподаватели по програмите за мобилност.

Срок: постоянен

5. Да се увеличи броят на интерактивните електронни учебни ресурси за учебните курсове в специалностите в дистанционна форма на обучение.

Срок: постоянен

Обща словесна оценка в съответствие с получената числова оценка: съществено съответствие

Председател на ПКЧНУ:

(проф. д-р Галина Младенова)